De Levende Natuur 41 (11):347-348 (1937)

MAART.

Nog even de datums repeteeren: 1 M.: aankomst van de wulpen op hun broedplaats 10 M.: de eerste hommels, de aardhommel voorop, 15 M.: het eerste kievitsei, 21 M.: de tjiftjaf komt aan, 25—30 M.: aftocht van onze overwinterende bonte kraaien. In de tweede helft van de maand nestbouw van merel, zanglijster, roodborst, heggemusch.

Dit is de maand van zwellende knoppen en eerst ontluiken. Gaandeweg raken alle heesters bespikkeld met groen. De meidoornknoppen zijn eerst rood en worden groen, als zij open bersten. Knoppen van sering en ahorn waren den heelen winter al groen, maar worden nu grooter en vertoonen geestige groeirandjes. Heel bijzonder mooi zijn de knoppen van de sleedoorn, namelijk de bloemknoppen, die in dichte nestjes bijeen zitten, klein, rond en allerfraaist leerbruin. Dat komt mooi uit tegen de zwarte schors en spikkelt vroolijk in de dichte twijgenmassa. O, die sleedoorn is nog lang niet genoeg geprezen, ja, er wordt eigenlijk haast nooit van gerept. Maar we gaan ze nu bij duizenden planten in het onmetelijke Amsterdamsche Bosch. Ge kunt ze alvast bewonderen in Thijsse's Hof. Daar heb ik een jaar of zes geleden twee groepjes elk van drie struiken geplant en ze nu verder laten betijen. Ze hebben weelderig wortelopslag gemaakt en vormen nu twee dichte boschaadjes van ruige zwarte struiken. De Engelschman noemt ze dan ook Blackthorn en de Duitscher Schwarzdorn. Let er eens op dat vooral aan de jonge opslag de zijtakken *neerwaarts* zijn gericht, soms stijf omlaag, soms in een strakken boog: een heel ongewone plantenfiguur. We weten natuurlijk weer niet waardoor of waartoe. De volgende maand zullen we eens op den bloei letten.

Abeelen en espen komen in bloei in de eerste helft van de maand, de struikwilgen in de tweede helft, de kruipwilg brengt den wilgenbloei over in April, heeft een nog al gerekte bloeiperiode.

Evenals in Februari kunnen we in Maart van die „bespoedigende" dagen hebben, b.v. 20—24 Maart 1936: Prachtig zonnig met abnormaal hooge temperatuur tot 20° C. toe. Sneeuwklokjes opeens allemaal uitgebloeid, crocus ook. Boschanemoon komt druk in bloei, sleutelbloem en welriekend viooltje volop. Helmbloem richt zich op en opent drie nieuwe bloemen per tros per dag; vijf kleine aurelia's op de bloeiende peperboompjes en op speenkruid. Op 26 Maart werd het veel kouder. Maar de helmbloemen bleven hun bloeistengels rechtop houden. Op 30 Maart was het weer zacht met milden regen en nu piekten de lelietjes van dalen snel omhoog, vertoonden al bloemtrossen. Op die mooie Maart volgde een stugge April.

Terwijl onze weidevogels al eieren hebben, komen hun soortgenoten doortrekken naar noordelijker en oostelijker broedplaatsen. Let er eens op, hoe onze vogels notitie nemen van die doortrekkers. Ik zie onze kievitten dan wel eens de lucht in gaan, maar dat doen ze in dezen tijd om een haverklap. Wel heb ik buiten twijfel onze kauwtjes een eind zien meevliegen met kauwentrek en dan weer terugkeeren. Spreeuwen doen ook wel eens zoo gezellig en juist dikwijls ten opzichte van de kievit. En de boomleeuwerik, die hier al huist, doet een eindje mee aan de zingende trek van zijn kameraden.

De buizerden houden mooie hooge schroefvluchten en doen ieder jaar, alsof ze hier nog wel eens zouden willen blijven broeden, maar het komt er nooit van. Waar in de duinstreek broedt nog wel eens een buizerdpaar?

JAC. P. THIJSSE.

De Levende Natuur 41 (11):347-348 (1937)

DE MUSKUSRAT.

De twaalfde aflevering van den jaargang 1936 van het Tijdschrift over Plantenziekten is geheel gewijd aan een studie van Dr. H. N. Kluyver over dit gevaarlijke dier. Tot mijn spijt wordt het hier alweer gepresenteerd onder den naam van „bisamrat". Ik heb al dikwijls verzet aangeteekend tegen dit ergerlijk en onbeholpen germanisme. Wij Nederlanders zijn toch talenkundig genoeg om direct uit het Engelsch te kunnen vertalen, zelfs uit het Amerikaansch-Engelsch. Prof. Ritzema Bos, die twintig jaar geleden in ditzelfde Tijdschrift over het beest schreef deed dat onder den titel: De muskusrat, bisamrat of Ondatra (*Fiber zibethicus* L.). Hij begon dus goed, maar het Duitsch kwam toch ook al direct om den hoek kijken, wat ook wel weer verklaarbaar was, want het dier was zijn Europeesche carrière begonnen in Centraal Europa en dreigde uit Duitschland ons land te bereiken.

Sedert dien hebben oppervlakkige journalistiek, de bonthandel en slecht onderlegde regeeringsambtenaren saamgespannen om de „bisamrat" in den zadel te helpen en zoo is zij dan ten slotte veilig en wel zelfs beland in onze wetgeving: de wet van 29 November 1930 tot wering en bestrijding van de bisamrat.

Er schijnt dus weinig meer aan te doen. Alleen wanneer er nog eens een nieuwe wet noodig zou blijken te zijn (verregaand onwaarschijnlijk) zou onze Ministerraad, die zich toch al vaker op het gladde ijs van taalhervorming heeft gewaagd den naam van Muskusrat weer officieel kunnen maken. Maar dan zullen de bontwinkels het altijd nog „deftiger" vinden om van „bisam" te spreken.

Met de koppigheid, mijn leeftijd eigen, gebruik ik voorloopig nog altijd het goed Hollandsche woord muskusrat. Als de bontwinkels nu nog eens „ondatra" probeerden . . . .

Maar nu schei ik hierover uit. De toestand is thans veel en veel ernstiger, dan eenige jaren geleden toen de heer Van Dam in De Levende Natuur over die rat schreef. Het gevaar dreigde toen vrij ver uit Duitschland, maar thans is er een nieuwe veel gevaarlijker haard bij gekomen in België, in de omgeving van Aerschot, dicht aan onze Brabantsche grens. Daar mag nu wel dadelijk een grenswacht georganiseerd worden, liefst de heele bevolking, in het bijzonder de jeugd, gemobiliseerd. Elke „groote" rat moet bekeken worden. De muskusrat lijkt gemakkelijk genoeg te herkennen is ook al dikwijls door de Heidemaatschappij op haar tentoonstellingen den volke in opgezetten staat vertoond. Het dier is verwant aan de Waterrat of Woelrat maar veel grooter: 50—60 cm, waarvan 30—36 cm staart, de waterrat hoogstens 22 cm waarvan 15 cm lichaam en 7 cm staart. De gewone Bruine Rat, die men het meest aan 't water ziet, is 35 cm lang, waarvan 15 cm op den staart komen. Dit zijn inderdaad groote en treffende verschillen. Een zeer belangrijk kenmerk zit nog in den staart zelf, die is namelijk zijdelings afgeplat, in het bijzonder in de achterste helft en het laatste vierde deel is dan haast bandvormig te noemen.

Dat lijkt nu allemaal heel aardig, maar het dier heeft een nachtelijke levenswijze, wat de kans op waarneming erg bemoeilijkt.

Hier moeten we dus gebruik maken van onze spoorzoekersgaven. De rat vertoeft bij voorkeur aan rijk begroeide waterkanten en voedt zich graag met wortelstokken en jonge spruiten van riet, lischdodden, egelskop, lisschen, de knolletjes van pijlkruid etc. Waar hij aan 't werk was, vinden we dus afgebeten stengelstukken, losdrijvende bladeren. Hij maakt duidelijke looppaden langs den oever en „zwempaden" in het dek der waterplanten. Waar zij over slijk of zand loopt snijdt die bandvormige staart een duidelijke groef tusschen de pootsporen. Waar zij in het water zelf huizen vallen hun woningen van riet en biezen duidelijk genoeg in het oog. Hun graafgangen in de oevers beginnen meestal onder het wateroppervlak, maar veroorzaken op 't land zelf indeukingen of zwakke plekken, waar onze voet doorheen zakt. Dr. Kluyver wijst er ook op, dat de braakballen van uilen en van de groote roofvogels ook nog wel aanwijzingen kunnen geven, want ondanks zijn aanzienlijke grootte wordt de rat nog wel eens een enkelen keer verorberd.